

Fylkesmannen i Agder

**Tilrådning om vern av Eiersland
naturreservat og utvidelse av Grøneliane
naturreservat**

Lyngdal, Evje og Hornnes og Birkenes kommuner

Agder fylke

Juli 2020

Innhold

Innhold	2
Om verneområdene	3
Hjemmelsgrunnlag	3
Vurdering etter naturmangfoldloven kapittel II.....	4
Verneverdier.....	5
Eiersland	5
Utvidelse Grøneliane	5
Verneformål	6
Andre interesser	6
Saksbehandling.....	6
Bakgrunn	6
Verneprosess– sakshistorikk	7
Viktige endringer etter høring av verneplanen	7
Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser	8
Lokal og sentral høring	9
Innkomne høringsinnspill til verneplanen.....	9
Fylkesmannens vurdering av høringsinnspillene	10
Fylkesmannens tilrådning.....	11
Vedlegg 1 – Verneforskrift.....	12
Verneforskrift Eiersland naturreservat	12
Verneforskrift for Grøneliane naturreservat.....	15
Vedlegg 2 – Vernekart.....	17
Vedlegg 3 – Innkomne høringsinnspill	17

Om verneområdene

Fylkesmannen i Agder legger med dette fram forslag om å opprette Eiersland naturreservat, samt utvidelse av Grønelianer naturreservat i Lyngdal, Birkenes og Evje og Hornnes kommuner i Agder fylke. Skogområdene som nå tilrås vernet, er tilbudt staten for varig vern gjennom ordningen med frivillig vern av skog. Tabellen nedenfor gjengir grunnleggende informasjon om verneområdene som tilrås for vern.

Navn	Kommune	Areal daa utvidelse	Areal i daa total	Verdivurdering
Eiersland	Lyngdal		264	A
Utvidelse Grønelianer	Evje og Hornnes, Birkenes	482	1543	*/-

Hjemmelsgrunnlag

Områdene Eiersland og utvidelse av Grønelianer naturreservat foreslås vernet i samsvar med lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). I loven er det gitt hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier i §§ 35 til 39. Generelle mål for områdevern følger av naturmangfoldlovens § 33. Formålet med det enkelte verneområdet må imidlertid beskrives konkret og knyttes opp mot vilkårene som gjelder for den enkelte vernekategori i §§ 36 og 37. Naturreservat er den strengeste verneformen etter naturmangfoldloven.

Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i statsråd etter naturmangfoldloven § 37, som lyder slik:

«Som naturreservat kan vernes områder som

- a) Inneholder truet, sjelden eller sårbar natur
- b) Representerer en bestemt type natur
- c) På en annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold
- d) Utgjør en spesiell geologisk forekomst eller
- e) Har særskilt naturvitenskapelig verdi»

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenoppettingstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenoppettingstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for bevaring av det biologiske mangfold, skal det samtidig med vernevedtaket legges fram et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk kompensasjon til private som bidrar til områdetets skjøtsel».

Vurdering etter naturmangfoldloven kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen. Bestemmelsene i naturmangfoldloven skal inngå som en integrert del i skjønnsutøvingen ved saksbehandling av vernesaker etter naturmangfoldloven. Miljøkonsekvensene av vernet skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte vernet og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget om natur- og verneverdiene i deler av den foreslåtte utvidelsen av Grøneliane naturreservat er innhentet gjennom de nasjonale naturfaglige registreringene av skogområder tilbudt for frivillig vern av skog i regi av Miljødirektoratet, jf. Biofokus-rapport *Naturverdier for lokalitet Grøneliane utvidelse* (Klepsland 2018). Rapporten dokumenterer natur- og verneverdier i området. Resterende deler av utvidelsen av Grøneliane naturreservat foreslås vernet for å bedre arronderingen på eksisterende verneområde. Eiersland naturreservat foreslås vernes med bakgrunn i registreringer gjort gjennom den nasjonale edelløvskogskartleggingen. De registrerte forekomstene av rik edelløvskog med almlindeskogutforming, høstingsskog og rik sumpskog innenfor verneområdet har høy verneverdi (A verdi, svært viktig).

Fylkesmannen i Agder har vurdert verneforslagets effekt på naturverdiene. Verneforskriften åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres, herunder tradisjonelt friluftsliv og bruk av området til små- og storviltjakt. For enkelte aktiviteter vil et vern innebære strengere restriksjoner enn tidligere, som gir verneverdiene en økt beskyttelse. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i de aktuelle områdene vil de aktivitetene som er tillatt i henhold til verneforskriften, etter all sannsynlighet ikke få en vesentlig negativ innvirkning på natur- og verneverdiene. Det følger av vernebestemmelsene at det ikke kan foretas vesentlige inngrep i verneområdet, men enkelte skjøtselstiltak for å fremme og/eller opprettholde verneverdiene vil være tillatt. Etter Fylkesmannens vurdering vil vernet med stor grad av sannsynlighet føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene som er registrert der, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Fylkesmannen er av den oppfatning at kunnskapen om arters bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og økologisk tilstand i denne saken står i et rimelig forhold til sakens karakter, og mener derfor at kravene til kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt. På denne bakgrunn mener vi at det foreligger nok kunnskap om effekten av vernet slik at føre-var-prinsippet ikke tillegges særlig vekt i denne saken, jf. naturmangfoldloven § 9.

Hvilke aktiviteter og tiltak som kan tillates i det foreslåtte verneområdet bestemmes av verneforskriften. Om det kan åpnes for enkelte aktiviteter i naturreservatene, blir vurdert i løpet av verneprosessen, i samsvar med prinsippet om samlet belastning. Prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er med dette vurdert og tillagt vekt.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver får ikke særlig betydning i denne saken ettersom et vern vil legge vesentlige begrensninger på hvilke tiltak som kan gjennomføres i området. Videre vil eventuelle godkjente tiltak, som regel i samsvar med verneforskriften, ikke ha vesentlig negativ effekt på verneverdiene,

registrerte naturtyper, arter eller økosystem. Vernetiltaket er knyttet til stedbundne verdier, og annen lokalisering er ikke relevant, jf. nml § 12.

Verneverdier

Eiersland

Det foreslåtte naturreservatet Eiersland ligger på vestre siden av Lenefjorden i Lyngdal kommune. Områder grenser også til innsjøen Auglandsvatnet. Det tilbudte området er på ca. 264 daa og består av en svært viktig naturtype (A-verdi) med rik edelløvsskog av typen alm-lindeskog med lang kontinuitet. Det store antallet gamle og hule edelløvtrær er den viktigste verdien i området. I nordre del finnes også en rekke hule eiker som kvalifiserer som utvalgt naturtype «hule eiker». Det er også innslag av lågurt-eikeskog samt hasselkratt. En mindre lokalitet med naturtypen høstingskog (A-verdi) er registrert ved veien sørover fra gården, og en liten lokalitet med rik sumpskog (A-verdi) er registrert ved Auglandsvatnet. Området inneholder også eldre eikeskog som har stort potensiale til å kunne utvikle seg til verdifull naturskog av eik.

Det er tydelig spor på mange gamle trær etter tidligere styving, særlig på alm, eik og lind og områder i nord er preget av beiting. Området har mange rødlistearter, stort mangfold av vedboende sopp og en rekke krevende mosearter. Området har sannsynligvis stort potensial for sjeldne insektarter.

Ved å verne Eiersland som naturreservat oppfyller vi flere mangler i skogvernet i Agder koplet til den svært viktige naturtypen rik edelløvsskog.

Utvidelse Grønelyane

Den foreslåtte utvidelsen av Grønelyane naturreservat ligger sør og øst for det eksisterende naturreservatet som ligger øst for Kalderassheia og nord-vest for Haukomvannet i Birkenes og Evje og Hornnes kommuner. Utvidelsen ligger i Birkenes kommune og er på 482 daa, og verneområdet blir ca. 1533 dekar totalt etter tilrådt utvidelse. Det består av generelt fattig barblandingskog og vegetasjonstyper som lyngfuktskog og svak lågurtskog. Li- og dalsidene domineres av gran, mens furu dominerer høyere opp. Bjørk og eiker er også vanlige treslag. Osp opptrer flekkvis. Noen få steder finner man rogn og eik, samt barlind som er en rødlistet art.

Mye av den grandominerte skogen er relativt ung, nærmere bestemt ca. 50-70 år. På større høydelag er granskogen noe eldre, ca. 80-120 år. Furskogen høyere opp er generelt noe eldre med dominerende aldersklasse på 100-150 år. Sør i området finnes det et parti med innslag av furu på opp til 200-300 år.

Området øst for eksisterende naturreservat er ikke kartlagt og har heller ingen registrerte naturtyper. Isolert sett er den sydlige delen av utvidelsen vurdert som lokalt verneverdig (*), men området må ses i sammenheng med eksisterende naturreservat som tidligere er vurdert å være regionalt verneverdig (**). Totalt sett så vil den østlige og sydlige utvidelsen ikke føre til at vi oppfyller vesentlige mangler i vernet i Agder, men det vil, slik Fylkesmannen vurderer det, gi en bedre arrondering og en økt robusthet i eksisterende verneområde.

Verneformål

Formålet med Eiersland naturreservat er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av rik edelløvskog av typen alm-lindeskog med lang kontinuitet, rik sumpskog og innslag av styvningstrær og utvalgt naturtype hule eiker.

For Grøneliane er formålet med naturreservatet å bevare en stor, sammenhengende forekomst av gammel granskog med høyt innslag av barlind og gamle bartrær. Den sjeldent rike forekomsten av barlind med til dels usedvanlig grove dimensjoner har særskilt betydning for biologisk mangfold. Grøneliane naturreservat er et godt arrondert barskogsområde i sørboreal vegetasjonssone. Området inneholder en frisk og frodig lisode med granskog i et høytliggende og vesentlig furudominert heilandskap.

For begge områder gjelder at det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Andre interesser

De tilbudte områdene er begge i mer eller mindre grad brukt til små- og storviltjakt, samt friluftsliv. Etter det Fylkesmannen har blitt kjent med gjennom verneprosessen, er det ingen øvrige interesser i området som er av betydning.

Saksbehandling

Bakgrunn

Norge har forpliktet seg til å ta vare på vårt biologiske mangfold gjennom nasjonale målsettinger og internasjonale avtaler. Vern av skogområder skal bidra til et representativt vern av skogtyper og sikre trua arter og naturtyper i norsk skog. Norge har en stor variasjon av skogtyper, også skogtyper som er internasjonalt sjeldne. Nær 50 prosent av de trua og nær trua artene i Norge lever i skog.

Vern av skog har de siste 15 årene vært prioritert i verneplanarbeidet i Norge, og Stortinget har vedtatt et mål om vern av 10 prosent av skogarealet. Per januar 2020 er ca. 5 % av all skog og av dette 3,8 % produktiv skog i Norge vernet, jf. tall fra NIBIO. Målet er langsiktig, og vern av privat skog skal fremdeles være frivillig. Gjennom behandlingen av St.meld. nr. 25 (2002-2003) sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet. Den samme stortingsmeldingen trakk også fram viktige prinsipper og satsingsområder for en opptrapping av skogvernet. Et slikt prinsipp er at et utvidet skogvern skal følge de faglige anbefalingene fra rapporten til NINA og Skogforsk om «Evalueringen av skogvernet i Norge».

Regjeringens arbeid knyttet til vern av skog foregår nå etter to hovedlinjer; frivillig vern av skog og vern av skog på statens grunn. I stortingsmeldingen trekkes begge strategiene fram som viktige for å oppnå myndighetenes mål for det fremtidige skogvernet i Norge. I Granavolden-plattformen, går det også fram at skogvernet skal gjennomføres på en slik måte at det får minst mulige konsekvenser for avvirkingen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet.

Ordningen med frivillig vern av skog innebærer at skogeier(e) tilbyr staten vern av egne skogarealer. Arbeidet skjer i nært samarbeid mellom Norges skogeierforbund og miljøvernmyndigheten. Miljøvernmyndigheten vurderer tilbudet og iverksetter gjennomføring av naturfaglige registreringer for å få kartlagt verneverdiene. Dersom det etter en slik registrering er aktuelt å fremme et forslag om vern for det kartlagte arealet, blir det holdt forhandlinger med grunneier(e) om avgrensning, utforming av vernekart og verneforskrift samt økonomisk erstatning. Når staten og grunneier er kommet til enighet om disse punktene vil verneforslaget gjennomgå saksbehandling i tråd med reglene i naturmangfoldloven. I mange tilfeller skjer Fylkesmannens saksbehandling parallelt med at det utformes avtaler om økonomisk erstatning, slik at tilrådingen av verneområdet til Miljødirektoratet sendes om lag samme tid som avtalene inngås med grunneierne. Denne framgangsmåten gjør at saksbehandlingstiden blir betydelig kortere i flere av verneprosessene der konfliktnivået er lavt.

Verneprosess– sakshistorikk

Fylkesmannen mottok tilbud om skog for vern i Eiersland naturreservat i mars 2019. Tilbud om utvidelse av Grøneliane naturreservat ble mottatt i mai 2017 og februar 2019.

I regi av Miljødirektoratet, gjennomførte Biofokus registreringer av natur- og verneverdier i deler av utvidelsen av Grøneliane i september 2017. Det kartlagte området ble vurdert som lokalt verneverdig (*). I resterende deler av Grøneliane samt i Eiersland er det ikke gjennomført naturfaglige registreringer. Verneverdiene i Eiersland er godt dokumentert gjennom den landsdekkende kartleggingen av edellauvskog gjennomført i 2010. Resterende deler av den foreslåtte utvidelsen av Grøneliane naturreservat foreslås vernet for å bedre arronderingen på eksisterende verneområde.

Skogtaksering, som danner grunnlaget for erstatningsberegningen for området, ble gjennomført i utvidelsen av Grøneliane 16.juni 2020 og i Eiersland 17.juni 2020. Fylkesmannen forventer at det vil foreligge forslag til avtaler med grunneierne i løpet av høsten 2020.

Fylkesmannen meldte oppstart av verneprosessen for Eiersland og utvidelsen av Grøneliane naturreservat den 01.11.2019. Oppstartsmeldingen ble sendt ut til grunneierne og øvrige direkte berørte parter, deriblant Birkenes og Lyngdal kommuner, Aust-Agder og Vest-Agder fylkeskommune, Statens Vegvesen samt andre aktuelle lokale lag og foreninger. Melding om oppstart av verneplanarbeid ble annonsert i Agderposten, Fædrelandsvennen, Birkenesavisa og Aust-Agder blad. Det kom totalt inn 7 innspill til oppstartsmeldingen.

Verneplan med forslag til vernekart og verneforskrift ble sendt på høring 13.05.2020 til grunneierne i foreslåtte og eksisterende naturreservat, samt representanter for Norskog, representant for AT Skog og Miljødirektoratet. Se avsnitt nedenfor om lokal og sentral høring for fullstendig liste over mottakere.

Viktige endringer etter høring av verneplanen

For å sikre mulighet til videre skjøtsel av kulturbetingede verneverdier i Eiersland i samsvar med til enhver tid gjeldende skjøtelsesplan, har vi lagt et nytt punkt i § 4: at vernebestemmelsene i §3 ikke er til hinder for i) Skjøtsel av kulturbetinget høstingsskog og styvningstrær, samt skjøtsel av gamle og hule trær på gnr/bnr 187/2,3,6,7,8,9 i samsvar med skjøtelsesplan.

For å sikre grunneiers mulighet til å fortsette med beitedrift i Eiersland etter vern har vi lagt til ytterligere et punkt i § 4: at vernebestemmelsene i §3 ikke er til hinder for j) Fjerning av trær som

faller på beitemark beliggende ca. 100 meter sørøst for Egehaugen. Trærne kan ikke tas ut av verneområdet, men legges på passende sted innenfor vernegrensene.

Videre har vi tatt inn et punkt i §6 i verneforskrift for Eiersland at vernebestemmelsene i §5 ikke er til hinder for e) Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, og med traktor og ATV på eksisterende traktorveier avmerket på vernekartet.

Fylkesmannen har også åpnet for et generelt unntak i ferdselsbestemmelsene for Eiersland om at nødvendig motorferdsel er tillatt på eksisterende traktorvei avmerket på vernekartet i forbindelse med jord – og skogbruk.

I nåværende verneareal i Grøneliane naturreservat har Fylkesmannen åpnet for mulighet til å fjerne trær som står i fare for å ramle over eksisterende hytte i verneforskriftens §7 g). Grunneier vil da kunne levere inn søknad med detaljerte opplysninger om hvilke trær det gjelder, og etter dialog eller befaring med Fylkesmannen få tillatelse til å felle utvalgte trær.

Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser

Verneformålet i Eiersland naturreservat og utvidelsen av Grøneliane naturreservat er knyttet opp mot å frede alt naturlig plante- og dyreliv i området.

I Eiersland utvikles verneverdiene i skogen best ved liten eller ingen skjøtsel; altså at disse sikres gjennom fri utvikling uten inngrep. Mer hagemarkpregede områder av skogen bør fortsatt beites uten gjødselbruk. Flere verdifulle enkelttrær finnes i området og disse bør bevares så lenge som mulig, eksempelvis gjennom frihugging ved eventuell oppvekst av trær/busker. I de områdene det er drevet styving i nyere tid vil det være gunstig at dette fortsetter, trær med eldre spor av styving bør få stå som de er. Det finnes en skjøtselplan for høstingsskogen i Eiersland fra 2016 som beskriver tiltak som bør gjennomføres for styvnings- og lauvingsgrær, samt for hule eiker på området. Beskrevet hovedmål for området i skjøtelsplanen er å ivareta høstingsskog, rik sumpskog, rik edellauvskog og hule eiker med tilpasset skjøtsel og bruk. Det finnes et mindre plantefelt med gran i den sørlige delen av området som anbefales fjernet i skjøtelsplanen. Grunneier søker i dag om tilskuddsmidler for gjennomføring av tiltak i tråd med skjøtelsplanen. Det vil også etter et eventuelt vern være mulig for grunneier å søke tilskuddsmidler for gjennomføring av skjøtselstiltak. Disse vil kunne bekostes av tiltaksmidler for trua naturtyper eller gjennom tiltaksmidler for skjøtsel i verneområder. Fylkesmannen vil anbefale at det etter vernevedtak startes opp arbeid med å utarbeide forvaltningsplan for Eiersland.

I utvidelsen av Grøneliane naturreservat er verdiene delvis knyttet til eldre lavlandsblandingskog og barskog som stedvis har høy grad av urørthet. Verneverdiene utvikles best ved liten eller ingen skjøtsel; altså at disse sikres gjennom fri utvikling. En fremtidig gjennomføring av skjøtsel bør derfor kun unntaksvis bli nødvendig for å oppfylle verneformålet.

For begge områder gjelder at forutsetningene kan forandre seg på sikt. For å sikre verneverdiene må det derfor vurderes om det i fremtiden skal utarbeides en forvaltnings- eller skjøtelsplan for områdene for å avklare behov for iverksetting av tiltak som fremmer verneverdiene.

Videre må forvaltningsmyndigheten sørge for tilgjengelige ressurser for administrasjon av området, herunder behandling av eventuelle dispensasjonssøknader og oppfølging av oppsynstjenesten.

Lokal og sentral høring

I tillegg til de direkte berørte høringsinstansene som er nevnt i avsnitt verneprosess- sakshistorikk, ble forslag til opprettelse av de fire aktuelle skogvernområdene i tillegg sendt på høring til følgende parter: Lyngdal kommune, Birkenes kommune, Evje og Hornnes kommune, Birkenes Idrettslag, Birkenes Historielag, Lyngdal Historielag, Lyngdal idrettslag, Evje og Hornnes Jeger- og Fiskarlag, Otra Idrettslag, Lillesand og Birkenes Jeger- og Fiskeforening, Agder historielag, Farsund og Lyngdal jeger og fiskeforening, Vest-Agder Jeger og Fiskeforening, Aust-Agder Jeger og Fiskeforening, Midt-Agder friluftsråd, Norsk ornitologisk forening Aust-Agder, Agder/Telemark skogeierforening v/Tron Olav Tinnes, Statens skogsakkyndige Dag Heintz, Miljødirektoratet, Norges skogeierforbund, Agder fylkeskommune, Fylkesmannens landbruksavdeling, Statens Vegvesen Region Sør, Naturvernforbundet Agder, Norsk Zoologisk forening, Sørlandsavd., Agder Energi, Agder Botaniske forening, Agder Naturmuseum og botaniske hage, Norges Bondelag Agderkontoret, DNT Sør, Forum for Natur og friluftsliv-Agder, Norsk organisasjon for terreng sykling (NOTS), AVINOR AS, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den Norske Turistforening, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Botanisk Forening, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for bioøkonomi – NIBIO, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, SABIMA, Landbruksdirektoratet, Statkraft SF, Statnett SF, Stedsnavntjenestene for Østlandet og Agderfylkene, Statskog, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Verdens Naturfond, Banenor, Kartverket, Lister friluftsråd, Statens Naturoppsyn, Norsk ornitologisk forening Vest-Agder, Vest-Agder bonde- og småbrukarlag, Aust-Agder bonde- og småbrukarlag, Vest-Agder sopp og nyttevektsforening.

Innkommne høringsinnspill til verneplanen

Ved høringsfristens utløp var det kommet inn 8 innspill til verneforslaget for Eiersland og utvidelsen av Grøneliane naturreservat. Lyngdal kommune fikk innvilget 14 dagers utsettelse og leverte sitt innspill i samsvar med dette. Totalt kom det inn 9 innspill på verneforslaget. Et sammendrag av hovedinnholdet i innspillene og Fylkesmannens vurdering av dem følger nedenfor. Alle innkomne innspill følger i sin helhet vedlagt oversendelsen av tilrådingen til Miljødirektoratet.

Følgende høringsparter kom med tilbakemelding om at de ikke hadde noen innspill eller merknader til verneforslaget, og vil derfor ikke bli kommentert nærmere: *Statens Vegvesen, Bane Nor, Direktoratet for mineralforvaltning, Lyngdal kommune og Forsvarsbygg.*

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til at det ikke er noen konflikter knyttet til eksisterende eller planlagte energi- og kraftanlegg som de kjenner til i disse områdene. NVE skriver videre at de generelt ikke har kjennskap til nettselskapenes planer for distribusjonsnett. Agder Energi Nett har områdekonsesjon og bedre kjennskap til distribusjonsnett og fremtidige planer for utvidelse av distribusjonsnett. Både Statnett og Agder Energi Nett AS v/ Agder Energi er på høringslisten og NVE skriver at de forventer at nettselskapene vil uttale seg hvis verneforslaget kommer i konflikt med eksisterende eller planlagte prosjekter.

Norges orienteringsforbund anmoder om stopp i verneprosessen og vil gjerne gjøre Fylkesmannen oppmerksom på Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet «Forskriftsmal for naturreservat – forslag til endringer». Inntil verneprosessen og forskriftsmalen er justert i henhold til Norsk Friluftsliv sine anbefalinger i brevet, ber Norsk Orienteringsforbund om at alle verneprosesser stoppes.

I brevet til Miljødirektoratet fra Norsk Friluftsliv som Norges orienteringsforbund refererer til skriver Norsk Friluftsliv at de gjennom sine medlemsorganisasjoner opplever at nye verneområder i en del tilfeller setter ubegrunnede begrensninger på medlemmenes tradisjonelle aktiviteter. Norsk Friluftsliv oppfatter at dette er grunnet ukritisk bruk av standard forskriftsmal for nye naturreservater. De skriver at malen tar ikke hensyn til brukerinteressene på en tilfredsstillende måte, da det etter deres oppfatning ikke gjøres konkrete vurderinger av aktuelle aktiviteter koblet til naturverdiens tåleevne i det enkelte området. Videre skriver de at de fleste lag og foreninger er små og drives på dugnad på fritiden. Foreningene har ofte mer enn nok med å drive med sine primære oppgaver og det er derfor utfordrende for disse små lag og foreningen å følge med og ivareta sine interesser i verneprosesser. Norsk Friluftsliv skriver at det ved flere anledninger har resultert i at det ikke har blitt tatt hensyn til brukerinteressene til foreningene. Dette har blant annet gått ut over små orienteringsklubber og deres aktiviteter som turorientering og mindre orienteringsløp. Norsk friluftsliv foreslår en rekke endringer i forskriftsmalen. Brevet med forslag til forskriftsendringer ligger vedlagt i sin helhet under Vedlegg 2 – Innkomne høringsinnspill.

Norge jeger- og fiskerforbund, Aust-Agder skriver at de støtter verneforslaget siden det medfører at leveområder for vilt og fisk er vernet for fremtiden. De skriver videre at de forventer at man etter vern kan jakte og fiske i områdene og at det er viktig at man kan ta ut felt storvilt med motorisert redskap.

Forum for natur og friluftsliv (FNF) skriver at vern av skog kan være et godt virkemiddel for å sikre biologisk mangfold, og ønsker et vern velkommen. Videre skriver de at justeringene som er gjort for Eiersland der det statlige sikrede friluftsområdet «Paradis» er tatt ut av verneområdet gjør at friluftslivinteressene nå sikres. FNF påpeker at en merket sti som går fra Røyland til Storemyrknuten ved utvidelsen av Grøneliane naturreservat ser det ut til å kunne berøre verneområdet. Hvis denne stien ligger innenfor vernegrense, ønsker FNF at det skal bli lagt til rette for at denne kan vedlikeholdes og brukes videre. De har ellers ingen kommentarer til endringene som er gjort etter innspill til oppstartmeldingen.

Fylkesmannens vurdering av høringsinnspillene

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Fylkesmannen tar med seg NVE sin tilbakemelding om at det ikke er noen konflikter knyttet til eksisterende eller planlagte energi-anlegg som de kjenner til i områdene. Vi understreker at Agder Energi Nett har fått forslag til verneplan til høring, men at Fylkesmannen ikke har mottatt høringssvar fra dem. Vi legger til grunn at de hadde gitt oss en tilbakemelding dersom verneforslaget hadde kommet i konflikt med noen av dere eksisterende eller planlagte prosjekter

Norges orienteringsforbund

Fylkesmannen vil poengtere at forskriftsmalen ikke er en vedtatt mal, men en veiledning for Fylkesmennenes arbeid med nye verneforskrifter i skogvernsaker. Dette betyr at forskriftsmalen ikke er låst for endringer i framtiden, enten det gjelder friluftsliv, orientering eller andre aktiviteter som kan utføres i naturreservatene. Videre merker Fylkesmannen seg at innspillet ikke har noen direkte kobling til hverken Eiersland eller utvidelsen av Grøneliane naturreservat, men at dette er et generelt innspill som gjelder forskriftsmalen for alle naturreservat i Norge. Fylkesmannen forstår at dette er tenkt som et virkemiddel for å påvirke fremtidige verneforskrifter og arbeidet med forskriftsmalen som gjøres på Miljødirektoratet. Fylkesmannen oppfordrer med dette Norges orienteringsforbund til å fortsette å ta opp generelle innspill til forskriftsmalen for verneområder direkte med Miljødirektoratet. Når det gjelder saker som direkte berører et foreslått verneområde setter vi pris på høringsinnspill. Fylkesmannen vil i områder der det utøves orientering eller finnes orienteringskart, generelt strekke seg lang for at denne aktiviteten skal kunne fortsette også etter vern. Fylkesmannen kan ikke på grunnlag av brevet til Miljødirektoratet fra Norsk Friluftsliv stoppe verneprosessen i Eiersland og Grøneliane.

Norge jeger- og fiskerforbund, Aust-Agder

Fylkesmannen påpeker at det begge naturreservat i denne tilrådnigen vil være tillatt å jakte og fiske. Det vil også være tillatt å transportere ut felt storvilt med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. Videre er det etter ønske fra grunneier i Eiersland åpnet opp for å kunne transportere felt storvilt med ATV og/eller traktor på traktorveier som er merket på vernekartet.

Forum for natur og friluftsliv

I Fylkesmannens digitale kartsystem kan man ved Grøneliane se at en sti følger rett utenfor og delvis tett inntil vernegrensens vestre side. Fylkesmannen har vært i kontakt med grunneier og hun kunne bekrefte at stien går utenfor hennes eiendom og dermed ikke har betydning for verneområdet. Fylkesmannen påpeker allikevel at det i verneforskrift for Grøneliane finner en standard formulering i § 4, generelle unntak fra vernebestemmelsene, at vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for merking, rydding og vedlikehold av stier, løyper, bruer og skilt som eksisterte på vernetidspunktet. Gjennom verneforskriften ligger det derfor til rette for at stier generelt kan vedlikeholdes og brukes videre om de går inn i verneområder.

Fylkesmannens tilrådning

Fylkesmannen i Agder anbefaler med dette opprettelse av Eiersland naturreservat samt utvidelse av Grøneliane naturreservat med de endringene som kommer frem av tilrådnigen.

Vedlegg 1 – Verneforskrift

Verneforskrift Eiersland naturreservat

Fastsatt ved kongelig resolusjonmed hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1. (formål)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av rik edelløvskog av typen alm-lindeskog med lang kontinuitet, rik sumpskog og innslag av styvningstrær og utvalgt naturtype hule eiker.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem

§ 2. (geografisk avgrensing)

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr.: 187/2,3,6,7,8,9 i Lyngdal kommune. Naturreservatet dekker et totalareal på ca. 264 dekar. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Lyngdal kommune, hos Fylkesmannen i Agder, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3. (vernebestemmelser)

I naturreservatet må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

- a) Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra naturreservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b) Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelser. Utsetting av dyr er forbudt.
- c) Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker o.l., opplag av båter, framføring av luftledninger, jordkabler, kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen er ikke uttømmende.

- d) Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Sanking av bær og matsopp.
- b) Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
- c) Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
- d) Vedlikehold av bygninger, veier og andre anlegg og innretninger i henhold til tilstand på vernetidspunktet.
- e) Merking, rydding og vedlikehold av stier og veier som eksisterte på vernetidspunktet.
- f) Bålbrenning med tørrkvist fra bakken eller medbrakt i samsvar med gjeldende lovverk
- g) Beiting
- h) Utsetting av saltstein
- i) Skjøtsel av kulturbetinget høstingsskog og styvningstrær, samt skjøtsel av gamle og hule trær på gnr/bnr 187/2,3,6,7,8,9 i samsvar med skjøtelsesplan.
- j) Fjerning av trær som faller på beitemark beliggende ca 100 meter sørøst for Egehaugen. Trærne kan ikke tas ut av verneområdet, men legges på passende sted innenfor vernegrensene.

§ 5. (regulering av ferdsel)

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a) Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.
- b) Sykling, ridning og bruk av hest er forbudt.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulans-, politi-, brannvern-, rednings og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtelses- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringen.
- b) Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- c) Landing og start med Forsvarets luftfartøy.
- d) Nødvendig motorferdsel på eksisterende traktorvei avmerket på vernekartet i forbindelse med jord – og skogbruk.

- e) Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, og med traktor og ATV på eksisterende traktorveier avmerket på vernekartet.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a) Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- b) Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk
- c) Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- d) Oppsetting og vedlikehold av gjerder.
- e) Øvingskjøring for formål nevnt i §6 første ledd.
- f) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 d, e, h, i og j og § 7 a, b og d.

§ 8. (generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. (skjøtsel)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10. (forvaltningsplan)

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11. (forvaltningsmyndighet)

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. (ikrafttredelse)

Denne forskriften trer i kraft straks.

Verneforskrift for Grøneliane naturreservat

Fastsatt ved kongelig resolusjonmed hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1. (formål)

Formålet med naturreservatet er å bevare en stor, sammenhengende forekomst av gammel granskog med høyt innslag av barlind og gamle bartrær. Den sjeldent rike forekomsten av barlind med til dels usedvanlig grove dimensjoner har særskilt betydning for biologisk mangfold.

Grøneliane naturreservat er et godt arrondert barskogsområde i sørboreal vegetasjonssone. Området inneholder en frisk og frodig lisode med granskog i et høytliggende og vesentlig furudominert heilandskap.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2. (geografisk avgrensing)

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr.: 137/4, 137/7 og 127/3 i Birkenes og Evje og Hornnes kommune.

Naturreservatet dekker et totalareal på ca.1543 dekar. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Birkenes og Evje og Hornnes kommune, hos Fylkesmannen i Agder, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3. (vernebestemmelser)

I naturreservatet må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

- a) Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra naturreservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b) Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c) Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker o.l., opplag av båter, framføring av luftledninger, jordkabler, kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen er ikke uttømmende.
- d) Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Sanking av bær og matsopp.
- b) Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
- c) Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
- d) Vedlikehold av bygninger, veier og andre anlegg og innretninger i henhold til tilstand på vernetidspunktet.
- e) Merking, rydding og vedlikehold av stier, løyper, bruer og skilt som eksisterte på vernetidspunktet.
- f) Bålbrenning med tørrkvist fra bakken eller medbrakt i samsvar med gjeldende lovverk
- g) Beiting
- h) Utsetting av saltstein.

§ 5. (regulering av ferdsel)

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a) Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.
- b) Sykling, ridning og bruk av hest er forbudt.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringen.
- b) Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- c) Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a) Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- b) Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
- c) Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- d) Oppsetting av gjerde i forbindelse med beiting.
- e) Øvingskjøring for formål nevnt i §6 første ledd.
- f) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 d, e og h og § 7 a, b og d.
- g) Nødvendig felling av trær som står i fare for å ramle over hytte på eiendom gnr/bnr 137/4.

§ 8. (generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom

sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. (skjøtsel)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10. (forvaltningsplan)

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11. (forvaltningsmyndighet)

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. (ikraftredelse)

Denne forskriften trer i kraft straks. Samtidig oppheves forskrift om vern av Grøneliane naturreservat, Birkenes kommune, Aust-Agder, FOR-2014-12-12-1656, med tilhørende vernekart.

Vedlegg 2 – Vernekart

Vedlegg 3 – Innkomne høringsinnspill